

РОДОВИТЕ ПРАШАЊА, СЕКСУАЛНОТО И
РЕПРОДУКТИВНО ЗДРАВЈЕ ВО РАЗВОЈНАТА
РАМКА ЗА ПЕРИОДОТ ПО 2015-ТА ГОДИНА

CIP

ШТО ПРЕТСТАВУВА РАЗВОЈНАТА РАМКА ЗА ПЕРИОДОТ ПО 2015-ТА ГОДИНА?

Спроведувањето на Милениумските развојни цели (МРЦ) ќе заврши во 2015-та година. Во септември 2015 год., Обединетите нации ќе ја договорат и усвојат рамката која ќе ги замени МРЦ и која, како таква, го носи називот Цели за одржлив развој (ЦОР). Меѓународната заедница и различни чинители како што се владите на различни светски земји (означени како „Држави-членки на ООН“), агенциите на ООН и граѓанските организации во овој момент вложуваат напори да дадат свој придонес кон определувањето на прашањата кои ќе бидат посочени како приоритетни во таквата претстојна рамка.

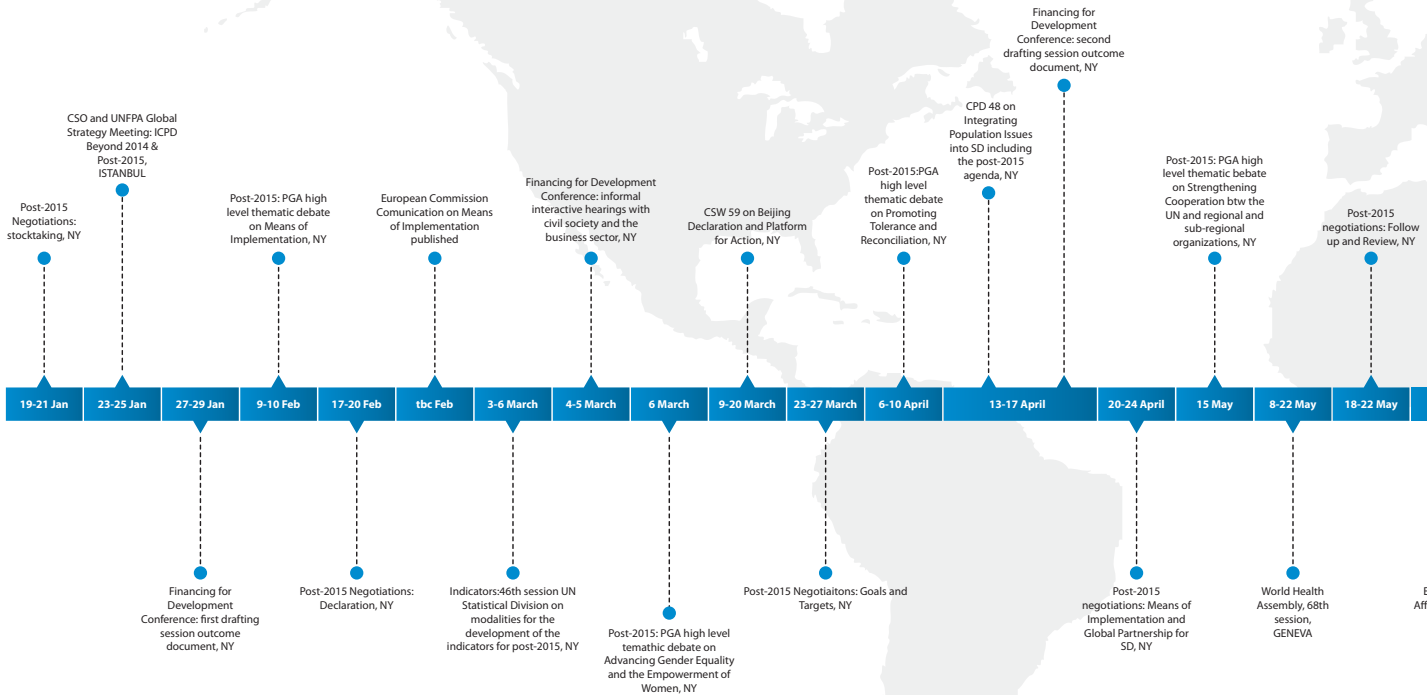
Милениумските развојни цели и исцртаа на светската заедница јасни приоритети во однос на тоа какви дејства би требало да се преземат на глобално ниво за значително да се намали сиромаштијата и како последица на тоа, развиените, како и земјите во развој, го искористија овој инструмент за да воспостават свои приоритети во таа насока на национално ниво. Развиените земји ги прилагодија кон овој меѓународен инструмент нивните официјални програми за развојна помош, додека земјите во развој го сторија истото со нивните национални планови за развој. И во двата случаи, Милениумските развојни цели помогнаа во обликувањето или извршија свое влијание врз политичките приоритети на повеќето влади во светот.

Развојната рамка за периодот по 2015-та година ќе бидат посеопфатни од Милениумските развојни цели и ќе ги земат предвид 4-те столбови на одржливиот развој – економскиот, оној поврзан со заштитата на животната средина, социјалниот, како и оној што се однесува на мирот и безбедноста. За разлика од МРЦ, начинот на кој ќе се развива Развојната рамка за периодот по 2015-та година, како и начинот на кој различните земји ќе го остваруваат својот придонес кон истата, се предмет на опширни консултации со Државите-членки и граѓанското општество.

НАСТАНИ ПОВРЗАНИ СО ПРОМОЦИЈАТА НА РАЗВОЈНАТА РАМКА ЗА ПЕРИОДОТ ПО 2015-ТА ГОДИНА

International Advocacy Timeline 2015
(adapted from EuroNGOs timeline © Patrizia Pompili)

ПРОЦЕСИ ВО СКЛОП НА РАЗВОЈНАТА РАМКА ЗА ПЕРИОДОТ ПО 2015-ТА ГОДИНА

Во овој момент, во Обединетите нации сè уште е во тек дефинирањето на развојната агенда за периодот по 2015-та година. Спроведувањето на истата официјално ќе започне на Самитот закажан за септември 2015-та година, кој истовремено претставува и крајниот рок за исполнувањето на МРЦ. Начинот на кој агендата се разработува во овој миг подразбира одржување неформални консултации во таа насока во рамките на Генералното собрание на Обединетите нации. За таа цел, Претседавачот со Генералното собрание назначи двајца Заеднички олеснувачи кои треба да ги предводат таквите неформални консултации.

Постапката на конечно оформување на развојната агенда за периодот по 2015-та година ја предводат Државите-членки со широко учество на Клучните групи и останатите чинители кои доаѓаат од редовите на граѓанските организации. Свој придонес кон обликувањето на агендата дадоа бројни чинители, во прв ред во форма на пакет Цели за одржлив развој кој беше предложен од страна на една отворена работна група на Генералното собрание која беше основана со таа цел, како и извештајот на меѓувладиниот експертски комитет во врска со можните начини на финансирање на одржливиот развој, дијалозите во рамките на Генералното собрание во врска со можностите за потпомагање на развојот на технологијата, но и многу други.

Генералното собрание го повика Генералниот секретар на ООН да ги обедини во еден пакет сите начини на кои различните чинители предложија да го остварат својот придонес кон обликувањето на агендата и да поднесе свој извештај во кој без исклучок ги набројува и претставува истите пред крајот на 2014-та година и со кој ќе даде свој придонес кон меѓувладините преговори кои се одвиваат во таа насока во периодот кој му претстои на горепосочениот Самит. Обединетите нации одиграа улога на олеснувач и потпомагач во остварувањето на дијалогот кој се одвиваше во светски рамки за развојната агенда за периодот по 2015-та година, давајќи на свој начин и поддршка за одржувањето на широките консултации по оваа прашање на глобално ниво. Исто така, Обединетите нации ја презедоа и обврската да им обезбедат помош и поддршка на Државите-членки преку директно остварување свој придонес во форма на трудови во врска со темата засновани на докази, аналитички размисли и искуства од теренот.

ПРЕДЛОГОТ НА ОТВОРЕНАТА РАБОТНА ГРУПА ЗА ЦЕЛИТЕ ЗА ОДРЖЛИВ РАЗВОЈ

Вовед

Завршниот документ на Конференцијата за одржлив развој на ООН Рио+20 која се одржа во 2012-та година, насловен како „Иднината што ја посакуваме“, меѓу останатото даде мандат за воспоставување на Отворена работна група (ОРГ) која би изработила пакет цели за одржлив развој кој, на своето редовно 68-мо заседание, Генералното собрание на ООН понатаму би го поставило на разгледување и би определило соодветни мерки на дејствување во врска со истиот. Исто така, овој документ беше и темелот врз кој беше оформен концептот по кој требаше да се одвива остварувањето на целите за одржлив развој во претстојниот период. Завршниот документ на Рио+20 даде и мандат ЦОР да бидат усогласени и вклопени во развојната агенда за периодот по 2015-та година на ООН.

Елиминирањето на сиромаштијата, промената на неодржливите и промовирањето одржливи обрасци на потрошувачка и производство, како и заштитата и управувањето со природните ресурси кои ја сочинуваат основата на економскиот и општествениот развој се клучните цели на одржливиот развој и претставуваат суштински предуслов за постоењето на истиот.

Луѓето се во центарот на интерес на одржливиот развој и, во тој поглед, Рио+20 даде ветување дека ќе се стреми кон еден свет кој е праведен, правичен и инклузивен и кој, понатаму, ќе биде посветен на вложување заеднички напори во промовирањето одржлив и инклузивен економски раст, општествен развој и заштита на животната средина од кое би имале корист сите, а особено децата во целиот свет, како и младината и припадниците на идните светски поколенија без разлика на нивната возраст, пол, вид на попреченост, културни карактеристики, расна и етничка определба, потекло, миграциска состојба,

верски убедувања, економска или секаква друга состојба.

Рио+20 исто така ги реafirмираше сите начела на Декларацијата за животната средина и развојот од Рио, вклучувајќи го, меѓу останатото, и преземањето споделени, но истовремено разграничени обврски, како Начело бр. 7 истакнато во истата.

Понатаму, Рио+20 ја потврди и заложбата за целосно спроведување на Декларацијата од Рио, Агендата 21, Програмата за натамошното спроведување на Агендата 21, Планот за спроведување кој произлезе од Светскиот самит за одржлив развој (Планот за спроведување од Јоханесбург) и Декларацијата за одржлив развој од Јоханесбург, Програмата на дејствување за постигнување одржлив развој кај малите островски држави во развој (Планот за дејствување од Барбадос), како и Стратегијата од Маурициус за натамошно спроведување на Програмата на дејствување за постигнување одржлив развој кај малите островски држави. Исто така, таа ја реafirмираше и заложбата за целосно спроведување на Програмата на дејствување за најслабо развиените земји за деценијата која го опфаќа периодот меѓу 2011-та и 2020-та година (Истанбулската програма на дејствување), Програмата за дејствување од Алмати: Справување со посебните потреби на континенталните земји во развој во рамки на Новата светска рамка за соработка во транзитниот сообраќај за континенталните и транзитни земји во развој, политичката декларација за развојните потреби на Африка и Новото партнерство за развој на Африка. Таа ги реafirмираше и заложбите содржани во завршните документи на сите поважни конференции и самити на Обединетите нации поврзани со економијата, општествениот развој и животната средина, вклучувајќи ја и Милениумската декларација на Обединетите нации, Завршниот документ од Светскиот самит во 2005-та година, Консензусот од Монтереј во рамки на Меѓународната конференција за финансирање на развојот, Декларацијата од Доха за финансирање на развојот, завршниот документ на Пленарниот состанок на високо ниво на Генералното собрание на ООН за Милениумските развојни цели, Програмата за дејствување на Меѓународната конференција за население и развој, клучните дејства за натамошно спроведување на Програмата за дејствување на Меѓународната конференција за население и развој и Пекиншката декларација и платформа за дејствување, како и завршните документи на конференциите за преглед на истите. Завршниот документ на посебниот настан одржан во септември 2013-та година за дополнување на напорите кои се презедоа во насока на постигнување на Милениумските развојни цели ја потврди, меѓу другото, решеноста за изработка на една цврста развојна агенда за периодот по 2015-та година. Посветеноста кон прашањата на миграциите и развојот беше потврдена во Декларацијата на дијалогот на високо ниво за меѓународните миграции и развојот. Завршните документи на Рио+20 ја реafirмираа и потребата од засновување на развојните цели врз намената

и начелата на Повелбата на Обединетите нации, со целосно почитување на меѓународното право и неговите начела. Тие го потврдија значењето кое слободата, мирот и безбедноста, почитувањето на човековите права, вклучувајќи го и правото на развој и правото на соодветен животен стандард, а во тие рамки и правото на храна и вода, владеењето на правото, доброто владеење, родовата еднаквост, еманципацијата на жените, и сеопфатната заложба за праведни и демократски општества, го имаат за развојот воопшто. Исто така, тие го потврдија и значењето на Универзалната декларација за човекови права, како и останатите меѓународни инструменти поврзани со човековите права и меѓународното право.

Рио+20 го препозна фактот дека секоја поодделна земја се соочува со специфични предизвици при остварувањето на своите напори насочени кон постигнување одржлив развој. Таа, исто така, посебно ги подвлече и посебните предизвици со кои се соочуваат најранливите земји и, особено, африканските држави, најслабо развиените земји, континенталните земји во развој и малите островски држави во развој, но и посебните предизвици со кои се соочуваат земјите со средни примања. Според неа, на земјите кои се наоѓаат во состојба на конфликт исто така треба да им се посвети посебно внимание.

Рио+20 ја реafirмираше заложбата за зајакнување на меѓународната соработка во насока на справување со постојаните предизвици во врска со одржливиот развој на сите, а особено на земјите во развој. Во тој поглед, таа повторно ја нагласи и потребата од постигнување економска стабилност, одржан економски развој, промоцијата на општествената правичност и заштитата на животната средина, зајакнувајќи ги истовремено родовата еднаквост, еманципацијата на жените и еднаквите можности за вработување за сите, како и заштитата, опстанокот и остварувањето на целосниот потенцијал во развојот на децата, вклучително и преку образованието.

Секоја поединечна земја ја сноси основната одговорност за сопствениот економски и општествен развој и во тој поглед не може, а да не се нагласи улогата на политиките кои се спроведуваат на национално ниво, како и на домашните ресурси и развојните стратегии. Земјите во развој имаат потреба од дополнителни ресурси за остварување одржлив развој. Исто така, постои и потреба од значајно впрегнување на ресурсите кои доаѓаат од најразлични извори, но и од делотворна употреба на финансиските средства. Рио+20 ја афирмира заложбата за внесување нова енергија во светското партнерство за одржлив развој и впрегнување на сите ресурси коишто се неопходни за неговата реализација.

Рио+20 повторно нагласи дека постојат разновидни пристапи, визии, урнеци и алатки кои и`стојат на располагање на секоја поодделна земја во согласност со нејзините домашни околности и приоритети за остварување на одржлив развој во неговите три димензии, кое ја претставува и нашата основна цел.

Спроведувањето на целите за одржлив развој ќе зависи од воспоставувањето едно светско партнерство за одржлив развој во кое ќе бидат активно вклучени како владите, така и граѓанските организации, приватниот сектор и системот на Обединетите нации.

Целите за одржлив развој се проследени со посебно определени целни прагови кои треба да се достигнат и кои ќе бидат натамошно доопределени преку употребата на показатели кои ќе бидат сосредоточени на можностите за постигнување мерливи резултати. Тие се проактивни и ориентирани кон преземањето дејствија, имаат глобален досег по својата природа, но се и универзално применливи. Ги земаат предвид различните реалности, капацитети и развојни рамништа на домашен план во сите поединечни земји и ги почитуваат нивните национални политики и приоритети. Тие се надоврзуваат на темелите кои беа положени од страна на МРЦ, се стремат да ги завршат неостварените задачи на МРЦ, но и да одговараат на новите предизвици. Овие цели претставуваат еден интегрално оформен и неделив пакет на светски приоритети за постигнување на одржлив развој. Поодделните задачи во нивни рамки се определуваат како такви кои претставуваат желби за остварување на определени цели на глобално рамниште, при што владите на сите поединечни држави треба си постават свои национални задачи за исполнување кои ќе се водат од светските аспирации за нивно исполнување, но истовремено ќе ги земат предвид околностите на домашно ниво. Целите и задачите во себе ги вклопуваат економските, општествените и еколошките аспекти и ја препознаваат поврзаноста меѓу истите при напорите за постигнување одржлив развој во сите негови размери.

„Го препознаваме податокот дека луѓето се тие кои се наоѓаат во фокусот на одржливиот развој и, во таа насока, се стремиме кон градењето еден праведен, правичен и инклузивен свет и се обврзуваме да работиме заедно на промоцијата на одржан и инклузивен економски раст, општествен развој и заштита на животната средина и со тоа да создадеме придобивки кои ќе ги почувствуваат сите кои живеат во него.“

ЗАВРШЕН ДОКУМЕНТ НА КОНФЕРЕНЦИЈАТА ЗА ОДРЖЛИВ РАЗВОЈ НА ОБЕДИНЕТИТЕ НАЦИИ (РИО+20) НАСЛОВЕН КАКО „ИДНИНАТА КОЈА ЈА ПОСАКУВАМЕ“

Цели за одржлив развој

Цел 1	Да се елиминира сиромаштијата во сите нејзини облици насекаде во светот
Цел 2	Да се елиминира гладот, да се постигне прехранбена безбедност и подобрена ухранетост и да се промовира одржливо земјоделство
Цел 3	Да се обезбеди здрав живот и да се промовира благосостојба за сите од сите возрасти
Цел 4	Да се обезбеди инклузивно и правично квалитетно образование и да се промовираат можностите за доживотно учење за сите
Цел 5	Да се постигне родова еднаквост и да се еманципираат сите жени и девојки
Цел 6	Да се обезбеди достап и одржливо управување со вода, како и санитарни услови за сите
Цел 7	Да се обезбеди пристап кон ценовно достапна, сигурна, одржлива и современа електрична енергија за сите
Цел 8	Да се промовира одржан, инклузивен и одржлив економски раст, целосно и плодотворно вработување и пристојна работа за сите
Цел 9	Да се изгради издржлива инфраструктура, да се промовира инклузивна и одржлива индустријализација и да се поттикнува и негува иновативноста
Цел 10	Да се намали нееднаквоста во и меѓу различните земји
Цел 11	Градовите и човековите населби да се претворат во инклузивни, безбедни, издржливи и одржливи средини
Цел 12	Да се обезбедат одржливи обрасци на потрошување и производство
Цел 13	Да се преземат итни мерки за борба со климатските промени и нивните влијанија*

Цел 14	Да се сочуваат и да се искористуваат на одржлив начин земјините океани, мориња и морски ресурси во насока на постигнување одржлив развој
Цел 15	Да се заштитат и обноват копнените екосистеми и да се промовира одржливо искористување на истите, да се управува на одржлив начин со шумите, да се влезе во костец со дезертификацијата на земјиштето и да се сопре и спречи деградацијата на почвата, како и да се спречи загубата на биодиверзитетот
Цел 16	Да се промовираат општества кои се мирољубиви и имаат инклузивен пристап кон одржливиот развој, да се обезбеди пристап до правдата за сите и да се изградат делотворни, отчетливи и инклузивни институции на сите рамништа
Цел 17	Да се зајакнат средствата за спроведување на програмите на светското партнерство за одржлив развој и да се ревитализира истото

Цел 5. Да се постигне родова еднаквост и да се еманципираат сите жени и девојки

5.1 Да се елиминираат сите облици на дискриминација на жените и девојките насекаде

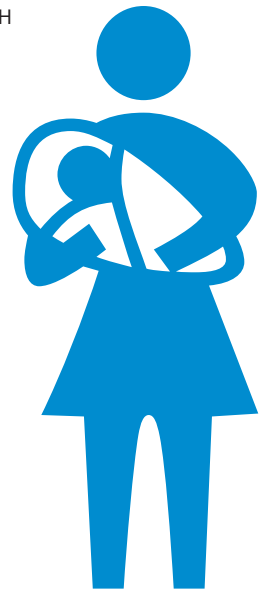
5.2 Да се елиминираат сите облици на насилство врз сите жени и девојки на јавно и приватно поле, вклучувајќи ја и трговијата со жени и девојки, како и сексуалната и сите останати видови на експлоатација

5.3 Да се елиминираат сите штетни практики како што се детскиот, предвремен или присилен брак и појавата на осакатување на женските полови органи

5.4 Да се препознае и вреднува неплатената грижа и вршењето куќна работа преку обезбедување јавни услуги, инфраструктура и политики за социјална заштита, како и промовирање на практиката на споделување на одговорноста и обврските во домаќинството и семејството онолку колку што дозволуваат законите, културите, традициите и обичаите на секоја поодделна земја

5.5 Да се обезбеди целосно и делотворно учество на жените во раководни структури, како и еднакви можности за нивно стапување на раководни позиции на сите рамништа на носење одлуки во политичкиот, економскиот и јавниот живот

5.6 Да се обезбеди сеопфатен пристап до услуги за сексуално и репродуктивно здравје и репродуктивни права како што е договорено во согласност со Програмата за дејствување

на Меѓународната конференција за население и развој и Пекиншката платформа за дејствување

5.a Да се преземат реформи кои ќе им обезбедат на жените еднакви права на користење економски ресурси, како и пристап до сопствеништво и контрола врз земјиште и останати видови на имот, финансиски услуги, наследство и природни ресурси во согласност со националното законодавство на секоја поединечна земја

5.б Да се засили употребата на технологии за зголемување на способностите, а особено информатичките и комуникациските технологии за да се промовира еманципацијата на жените

5.в Да се усвојат и зајакнат здравите политики и спроведливата законска регулатива за промоција на родовата еднаквост и еманципацијата на сите жени и девојки на сите рамништа

Привремени показатели под Цел бр. 5 - Род онака како што се предложени од страна на Отворената работна група

Назив	Опис
Задача 5.1	Да се елиминираат сите облици на дискриминација на жените и девојките насекаде
Показател 5.1.1	Дали правните рамки ги дискриминираат жените и девојките на начин посочен од страна на Комитетот за елиминирање на дискриминацијата на жените или не
Показател 5.1.2	Дали правата за наследство ги дискриминираат жените и девојките или не
Задача 5.2	Да се елиминираат сите облици на насилство врз сите жени и девојки на јавно и приватно поле, вклучувајќи ја и трговијата со жени и девојки, како и сексуалната и сите останати видови на експлоатација.
Показател 5.2.1	Бројот на жени и девојки (на возраст од 15 до 49 години) кои имале барем еден партнер во животот и кои биле подложени на физичко и/или сексуално насилство од страна на актуелен или поранешен интимен партнер во последните 12 месеци
Показател 5.2.2	Бројот на жени и девојки (на возраст од 15 до 49 години) кои биле подложени на сексуално насилство од страна на лица кои не биле нивни интимни партнери од нивната 15-годишна возраст.
Задача 5.3	Да се елиминираат сите штетни практики како што се детскиот, предвремен или присилен брак и појавата на осакатување на женските полови органи.

Показател 5.3.1	Процентот на жени на возраст од 20 до 24 кои стапиле во брак или заедница (т.е. детски брак) пред својата 18-годишна возраст
Показател 5.3.2	Процентот на девојки и жени на возраст од 15 до 49 кои биле подложени на осакатување или сечење на нивните полови органи распореден по возрастни групи (се однесува само на земјите каде е утврдено постоењето на таквата појава)
Задача 5.4	Да се препознае и вреднува неплатената грижа и вршењето куќна работа преку обезбедување јавни услуги, инфраструктура и политики за социјална заштита, како и промовирање на практиката на споделување на одговорноста и обврските во домаќинството и семејството онолку колку што дозволуваат законите, културите, традициите и обичаите на секоја поодделна земја
Показател 5.4.1	Просечниот број на часови на седмична основа потрошени во вршење неплатени куќни работи и нега распоредени по пол, возраст и локација (за лица постари од петгодишна возраст)
Показател 5.4.2	Број на домаќинства на оддалеченост од 15 минути од најблискиот извор на вода
Задача 5.5	Да се обезбеди целосно и делотворно учество на жените во раководни структури, како и еднакви можности за нивно стапување на раководни позиции на сите рамништа на носење одлуки во политичкиот, стопанскиот и јавниот живот.
Показател 5.5.1	Бројот на места кои ги држат жени во локалната власт
Показател 5.5.2	Бројот на жени кои имаат право да носат одлуки во врска со нивните домаќинства (за купување добра и услуги со висока цена, во однос на нивното сопствено здравје и за посетувањето роднини)
Задача 5.6	Да се обезбеди сеопфатен пристап до услуги за сексуално и репродуктивно здравје и репродуктивни права како што е договорено во согласност со Програмата за дејствување на Меѓународната конференција за население и развој и Пекиншката платформа за дејствување
Показател 5.6.1	Процентот на жени и девојки кои самостојно носат одлуки за своето сексуално и репродуктивно здравје и репродуктивни права распореден според возраста, локацијата, големината на личните приходи, видот на попеченост или други обележја кои имаат посебно значење за секоја поединечна земја
Показател 5.6.2	Постоењето на законска регулатива која им го гарантира на жените и адолесцентките носењето информирани одлуки во врска со нивното сексуално и репродуктивно здравје и репродуктивни права без разлика на нивната брачна состојба.

Задача 5.а	Да се преземат реформи кои ќе им обезбедат на жените еднакви права на користење економски ресурси, како и пристап до сопствеништво и контрола врз земјиште и останати видови на имот, финансиски услуги, наследство и природни ресурси во согласност со националното законодавство на секоја поединечна земја
Показател 5.а.1	Бројот на возрасно население кое поседува земјиште даден по пол, возраст и локација
Показател 5.а.2	Бројот на население чии средства ги раководат формални сметководствено-финансиски институции даден по пол и возраст
Задача 5.б	Да се засили употребата на технологии за зголемување на способностите, а особено информатичките и комуникациските технологии за да се промовира еманципацијата на жените.
Показател 5.б.1	Бројот на лица кои поседуваат мобилен телефон по пол
Показател 5.б.2	Бројот на лица кои поседуваат информатичко-комуникациски вештини по вид на таквата вештина и по пол
Задача 5.в	Да се усвојат и зајакнат здравите политики и спроведливата законска регулатива за промоција на родовата еднаквост и еманципацијата на сите жени и девојки на сите рамништа
Показател 5.в.1	Показателот допрва треба да се дооформи и со него ќе се следи постоењето и квалитетот на политиките насочени кон постигнување и одржување родова еднаквост
Показател 5.в.2	Процентот на земји кои поседуваат системи за следење и јавно објавување на интернет локации кои се занимаваат со родова еднаквост и еманципација на жените

РОДОВАТА И ЕМАНЦИПАЦИЈАТА НА ЖЕНИТЕ ВО СЕОПФАТНИОТ ИЗВЕШТАЈ НА ГЕНЕРАЛНИОТ СЕКРЕТАР НА ООН ЗА РАЗВОЈНАТА АГЕНДА ЗА ОДРЖЛИВ РАЗВОЈ ВО ПЕРИОДОТ ПО 2015-ТА ГОДИНА

Искуствата од спроведувањето на Милениумските развојни цели претставуваат убедлив доказ дека меѓународната заедница навистина може да се мобилизира за заеднички да се соочи со таквите сложени предизвици. Владите, граѓанските организации и голем број на меѓународни чинители застапаа заеднички зад Целите во една битка на повеќе фронтови против сиромаштијата и болестите. Тие произведоа иновативни пристапи, клучни нови информации, нови ресурси и нови алатки и технологии за водење на таквата борба. Зајакнати беа транспарентноста и мултилатералното делување и се поттикна применувањето пристап кон јавните политики кој се заснова на резултати. Здравите јавни политики вдахновени од Целите и зајакнати од колективните дејства и меѓународната соработка доведе до неверојатни успеси. Во двете децении од 1990-та година, светот успеа да ја преполови крајната сиромаштија, избавувајќи 700 милиони луѓе од крајна сиромаштија. Во деценијата меѓу 2000-та и 2010-та година беа спречени претходно проценетите 3,3 милиони смртни случаи кои би можела да ги предизвика маларијата, додека 22 милиони животи беа спасени во борбата против туберкулозата. Пристапот до антиретровирусна терапија за носителите на вирусот ХИВ спаси 6,6 милиони животи од 1995-та година наваму. Истовремено, состојбата со родовата рамноправност во однос на бројот на запишани деца во основно училиште, пристапот до детска и мајчинска здравствена заштита и учеството на жени во политичкиот живот стабилно се подобруваше.

Гласовите кои доаѓаа од сите страни бараа од нас никого да не изоставиме, обезбедувајќи еднаквост, недискриминација, правичност и вклученост на сите рамништа. Мораме да им посветиме особено внимание на поединците, групите и државите кои имаат најголема потреба од тоа. Ова е векот на жените- нема да го оствариме нашиот целосен потенцијал доколку се продолжи да се попречува развојот на цела една половина од човечкиот род. Треба да ги вклучиме сиромашните, децата, адолесцентите, младите и повозрасните, како и невработените, населението кое живее во селски средини, жителите на најсиромашните квартави,

лицата со попреченост, домородните народи, мигрантите, бегалците и раселените лица, ранливите групи и малцинствата. Овде, исто така, се вбројуваат и оние кои се погодени од климатските промени, кои живеат во најслабо развиените земји, во континенталните земји, во малите островски држави во развој, во земјите со средни примања на граѓаните, во земјите во состојба на конфликт или областите под туѓа окупација, во местата погодени од сложени медицински, хуманитарни и итни состојби или кои се засегнати од терористичка активност. Луѓето повикаа на елиминирање на сите облици на родова нееднаквост, дискриминацијата врз основа на род, како и насилството врз жените и врз децата и младите момчиња и девојки.

Додека остваривме значаен напредок во изминативе неколку години, справувањето со родовата нееднаквост и остварувањето на женската еманципација и права продолжуваат да претставуваат клучен предизвик во сите региони во светот. Досега, веќе треба да се признае вистината дека ни едно општество не може да го постигне својот целосен потенцијал доколку на цели сегменти од тоа општество, а особено на младите луѓе во него, им го ускратува учеството и придонесувањето во развојот, како и стекнувањето придобивки од истиот. Продолжуваат да постојат и други облици на нееднаквост и, во некои случаи, ситуацијата во однос на нив е дури и влошена. Поточно, нееднаквоста во остварените приходи е еден од највидливите аспекти на едно пошироко и посложено прашање кое се однесува на постоењето нееднаквост во однос на понудените можности. Ова прашање претставува сеопшт предизвик со кој мора да се соочи целиот свет. Агендата мора да најде простор да ги вклучи во себе мислењата на жените и ставовите на младината и малцинствата, да најде на слободно изразено, претходно оформено и информирано одобрување од страна на домородните народи, да ги отстрани пречките за целосно учество во неа на лицата со попреченост, повозрасните лица, адолесцентите и младите, како и да ги еманципира сиромашните. Не смее да ги занемари мигрантите, бегалците, раселените лица или лицата коишто се жртви на конфликт и окупација.

Милиони луѓе, особено жени и деца, беа изоставени како последица на незавршената работа зацртана со Милениумските развојни цели. Мора да обезбедиме пристап за жените, но исто така и за младите луѓе и децата, кон целокупниот опфат на здравствени услуги. Мора да го обезбедиме постоењето на нулта толеранција за насилството врз жените и девојките и нивната експлоатација. Жените и девојките мора да имаат еднаков пристап до финансиски услуги и право да поседуваат сопствено земјиште и друг капитал.

Сите деца и адолесценти имаат право на образование и мора да имаат безбедна средина за учење околу нив. Човековиот развој исто така подразбира и почитување на човековите права.

Агендата мора да се осврне кон прашањето на универзалното здравствено осигурување, пристапот и ценовната достапност на сеопфатните здравствени услуги, да ги елиминира смртните случаи и слабата ухранетост кои може да се спречат кај мајките, новороденчињата и децата, да обезбеди пристап до најнеопходните лекарства, да го обезбеди сексуалното и репродуктивното здравје на жените и остварувањето на нивните репродуктивни права, да обезбеди покриеност, да ја искорени маларијата и да ја оствари визијата за иднина без СИДА и туберкулоза, да го намали товарот од непреносливите болести, вклучувајќи ги и менталните болести, како и од повредите на нервниот систем и сообраќајните незгоди, но и да промовира здрави поведенија, вклучително и во однос на водата, санитарните уреди и системи и хигиената.

Економскиот развој нужно треба да води и кон споделена благосостојба. Силата на едно стопанство мора да се мери преку степенот до кој тоа ги задоволува потребите на луѓето, како и на колку одржлив и правичен начин успева да го стори истото. Имаме потреба од инклузивен раст кој ќе биде изграден врз основа на обезбедување пристојна работа, одржливи средства за егзистенција и реални постојано растечки приходи чие мерење оди подалеку од определување на БДП и кои се во состојба да обезбедат покривање за благосостојбата, одржливоста и правичноста меѓу луѓето. Обезбедувањето пристојно вработување, социјална заштита и пристап до финансиски услуги за сите луѓе, вклучувајќи ги и жените, лицата со попреченост, младите, повозрасните и мигрантите ќе претставува клучен белег на нашиот економски успех.

Пристапот кон праведен правосуден систем, отчетливите институции на демократско управување, мерките за справување со корупцијата и спречување на незаконскиот проток на финансиски средства и таквите кои ја гарантираат заштитата на личната безбедност се од суштинско значење за одржливиот развој. За да се постигне слободна, активна и сериозна вклученост на граѓанските организации како и на проponentите на ставовите на жените, малцинствата, групите кои се залагаат за правата на лезбејките, геј мажите, бисексуалните и трансродовите личности, домородните народи, младите, адолесцентите и повозрасните лица, мора да се создаде средина која го поттикнува и овозможува истото во рамки на владеењето на

правото. Слободата на медиумите и пристапот кон информации, како и слободата на изразување, собирање и здружување се елементи кои го овозможуваат и потпомагаат одржливиот развој. Практиката на детски, предвремени и присилни бракови мора да се искорени насекаде. Владеењето на правото мора да се зајакне како на национално, така и на меѓународно ниво за да се обезбеди правда за сите.

Сепак, пристапот кон неопходни и еколошки издржани технологии денес е нерамномерно распределен меѓу поединечните земји во светот, но и внатре во самите нив, при што сиромашните и многу од земјите во развој во суштина остануваат лишени од употребата на таквите технологии. Големи количини на јавни средства се одделуваат за пополнување на националните воени буџети, додека значително помалку се троши на истражување и развој на јавни добра. Истражувањата кои се спроведуваат од страна на приватниот сектор често се финансираат преку примање субвенции од јавни средства кое, пак, од своја страна, понекогаш и ги скратува паричните можности на јавноста да ги користи придобивките од истите преку доделување дозволи и патенти по неповолни услови. Ова исто така доведува до често доделување субвенции за иновации кои не се усогласени со напорите за промовирање одржливи обрасци на потрошувачка и производство. Понатаму, нè чека долг пат до достигнување на оној степен на учество на жените и децата во науката, технологијата (вклучително и информациската и комуникациската технологија), инженерството и математиката кој е неопходен во светот на дваесет и првиот век.

Земјите треба да се стремат кон тоа да обезбедат универзален пристап кон финансиски услуги, нагласувајќи го инклузивниот пристап меѓу различните групи засновани врз основа на износот на остварени примања, род, географска локација, возраст и друго. Сите посебни пречки кои го оневозможуваат пристапот на жените кон финансиите треба да се отстранат. Земјите треба да ја прошират финансиската писменост и да формираат силни агенции за заштита на потрошувачите.

ОВОЗМОЖУВАЊЕ ОСТВАРУВАЊЕТО НА НАЦИОНАЛНИ ПОЛИТИКИ, КАКО И НА ПРОЦЕСИТЕ НА ПЛАНИРАЊЕ И СПРОВЕДУВАЊЕ ВО ВРСКА СО АГЕНДАТА ЗА ПЕРИОДОТ ПО 2015-ТА ГОДИНА И РОДОВИТЕ ПРАШАЊА

Плановите за спроведување на национален план ќе претставуваат клучни инструменти за воспоставување на една координирана, делотворна, ефикасна и синергиски ориентирана рамка за спроведување преку создавањето, усогласувањето и/или зајакнувањето на националните стратегии, политики, законски регулативи, буџети и стратегии за мобилизирање на ресурсите во согласност со опсегот на амбициите изразени во Развојната агенда за периодот по 2015-та година. Таквите планови треба да вклучуваат роковно ограничени одредници за проценка на напредокот и изработка на извештаи, како и да воспостават начини на следење со вклученост на сите засегнати страни во истото, изготвување извештаи, но и процеси и системи кои обезбедуваат отчетност. Плановите треба да вклучуваат собирање на расчленети податоци со кое ќе се обезбеди начелото на „неизоставување на никого од процесот“. При изготвувањето национални планови, треба да се примени пристапот на вклучување на повеќе различни чинители кои ќе доаѓаат од различни области и различни сектори – владините министерства, парламентарците, локалните власти, граѓанските организации, вклучително и групите кои се залагаат за правата на жените и младите, високообразовните институции, субјектите од приватниот сектор кои се посветени на инклузивниот одржлив развој, како и медиумите, кои може да одиграат своја улога во процесот, вклучително и преку информирање на јавноста и обликување на националните планови и тековите на финансирање, ширење на пристапи и методологии за спроведување засновани на „најдобрите практики“ и помагање да се одржи напредокот на добар колосек преку прераспределување на напорите за спроведување и инвестициите за остварување на истите онака како што налагаат потребите.

Реформите во законодавството кои ќе се фокусираат на отстранување на дискриминаторски формулираните закони и практики се од клучно значење за делотворно спроведување на рамката за периодот по 2015-та година, особено во деловите кои се однесуваат на дискриминаторските практики. Министерството за внатрешни работи мора да повика на целосна заштита на сите еднакви права и забрана на дискриминацијата по секакви основи,

вклучително и дискриминацијата по повеќе вкрстени основи истовремено, без разлика на возраста, полот, видот на попреченост, расната и етничка припадност, потеклото, верските убедувања, економската или друга состојба, а во прв ред онаа поврзана со заразеноста со ХИВ, брачната и миграциската состојба, како и сексуалната ориентација и родовиот идентитет, меѓу останатите фактори.

Мора да се фрли особен акцент на повлекување на **законската регулатива која дискриминира по основ на род и да се обезбеди почитувањето, унапредувањето и заштитата на сите човекови права на жените и девојките** во рамки на широкиот спектар на социјални, културни, граѓански, економски и политички права. Како што нашироко се верува, искоренувањето на сиромаштијата и одржливиот развој никогаш нема да се случат без забрзано преземање дејства во насока на родовата еднаквост и еманципацијата на жените и девојките, но и без отстранување на препреките за нивната целосна вклученост и придонес – меѓу другото и преку нивното учество во работната сила, обезбедувањето еднакви права на поседување земјиште, наследство и имот, како и преку нивен еднаков пристап до финансиски и банкарски услуги, технологија и земјоделски средства.

МЕЃУНАРОДНИ НАСТАНИ И ДОКУМЕНТИ ВО ПОДДРШКА НА СЕКСУАЛНОТО И РЕПРОДУКТИВНОТО ЗДРАВЈЕ

Меѓународната конференција за население и развој (МКНР) се одржа во Каиро во 1994-та година. Таа претставуваше пресуден момент во историјата на справувањето со прашањата поврзани со населението и развојот. Исходот од неа беше еден впечатлив и амбициозен пакет од цели за унапредување на сексуалното здравје и репродуктивните права насекаде низ светот. Овие цели се познати како Програма за дејствување на МКНР. Сексуалното и репродуктивното здравје се само еден мал дел од темите кои се наоѓаат во фокусот на оваа Програма. Таа во себе ги поврзува различните меѓусебни соодноси меѓу населението, одржливиот економски развој, здравјето, образованието, економската состојба и еманципацијата на жените. Во таа насока, значајно е да се напомене дека на овој настан, светските лидери за прв пат во историјата се договорија да инвестираат во луѓето воопшто, а не во посебни целни демографски групи.

Конвенцијата за елиминирање на сите облици на дискриманција на жените претставува една меѓународна спогодба за човековите права која ги заштитува човековите права на жените и ги обврзува Државите-потписнички да ги исполнат обврските за обезбедување на почитувањето на таквите права кои ги презеле со нејзиното потпишување. Конвенцијата посветува големо внимание на репродуктивните права на жената и, во тој поглед, вредно е да се спомне дека таа е единствената спогодба поврзана со човековите права во која се спомнуваат планирањето на семејството и која го гарантира правото на репродуктивен избор на жените.

Четвртата светска конференција за жените која се одржа во септември 1995-та година ја произведе Пекиншката декларација и платформа за дејствување која ја претставува најпрогресивната скица во историјата за унапредување на правата на жените. Како одлучувачка рамка за постигнување промени во тој поглед, владите кои ја поддржаа Платформата искажаа сеопфатни заложби во врска со 12 клучни области од интерес. Сексуалното и репродуктивното здравје се заштитени со Платформата за дејствување и, во таа насока, 20-годишнината од пекиншкиот настан отвора нови можности да се обноват заложбите, но и да се обнови и освежи политичката волја и поддршката за сексуалното и репродуктивното здравје и нему сродните права.

СЕКСУАЛНОТО И РЕПРОДУКТИВНОТО ЗДРАВЈЕ ВО ПЕРИОДОТ ПО 2015-ТА ГОДИНА

Кога станува збор за сексуалното и репродуктивното здравје во рамката за периодот по 2015-та година, целта во врска со здравјето вклучува и потесна задача за постигнување „сеопфатен пристап кон здравствени услуги поврзани со сексуалното и репродуктивното здравје, вклучувајќи ги и оние во врска со планирањето на семејството, информирањето и образованието [...]“; Целта во поглед на родовите прашања вклучува во себе и потесна задача“ за сеопфатен пристап кон сексуалното и репродуктивно здравје, како и репродуктивните права, онака како што е договорено во согласност со Програмата за дејствување на МКНР и Пекиншката платформа за дејствување и завршните документи на конференцијата за следење и надзор на нејзиното спроведување.

Сексуалното и репродуктивното здравје и сродните права – клуч кон родовата еднаквост и еманципацијата

Не постои еднаквост без сексуално и репродуктивно здравје и ним сродните права

Родовата еднаквост и еманципацијата на девојките и жените нема да биде можна без одржувањето на сексуалното и репродуктивното здравје и остварувањето на ним сродните права. За жените и девојките да водат здрави животи и да имаат полна слобода да учествуваат во општествениот, економскиот и политичкиот живот, треба да имаат сеопфатен пристап до квалитетни услуги, информации и образование, како и услови кои ќе им овозможат да ги остваруваат своите сексуални и репродуктивни права.

Услугите поврзани со сексуалното и репродуктивното здравје и ним сродните права се од клучно значење за жените и девојките да живеат здрави животи, да се справуваат со насилството и соодносите на моќ во нивните животи и им ги отвораат вратите кон нови можности. Само врз овие основи, истите мора да се сметаат за приоритетни интервенции. Сексуалното и репродуктивното здравје и ним сродните права се сами по себе права од особена важност, но исто така тие може да ги зголемат и можностите за еманципирање на девојките и жените и постигнување родова еднаквост.

Обезбедувањето сеопфатен пристап до сексуално и репродуктивно здравје и ним сродните права носи позитивни придобивки за здравјето и благосостојбата на жените и девојките.

Лошото сексуално и репродуктивно здравје претставуваат една третина од вкупниот корпус на болести кај жените на возраст меѓу 15 и 44 години, при што небезбедниот полов однос се јавува како клучен фактор на ризик кој води кон смрт или појава на попреченост меѓу жените и девојките во земјите со претежно ниски или средни примања на граѓаните. Жените и девојките повеќе страдаат при појавата на репродуктивни попречености и лоша здравствена состојба и истите имаат негативно влијание врз нивниот опстанок, општо здравје и благосостојба. Сексуалното и репродуктивното здравје на жените и девојките е навистина важно, но, згора на тоа, исто така има и свое влијание врз другите аспекти на нивните животи како што е нивната способност да продолжат со своето училишно образование и да живеат слободни од насилство. Одржувањето на сексуалното и репродуктивното здравје и остварувањето на ним сродните права е неопходно за жените и децата да останат здрави, да учествуваат во образовниот процес, како и во сите димензии на животот, слободни од насилство.

Економските права на жените, а особено оние поврзани со остварување работен однос и приходи, ги напредуваат стопанствата, одржливиот развој и ги подобруваат средствата за егзистенција.

Сепак, жените сè уште ги чувствуваат во поголема мера од мажите ефектите од сиромаштијата, неплатената нега и несигурната работа. Одржувањето на сексуалното и репродуктивното здравје и остварувањето на нивните права игра клучна улога во еманципацијата на жените на економски план. Делот од економијата кој се заснова на обезбедување нега, во кој се вбројуваат и платената и неплатената работа поврзана со обезбедување нега од секаков вид, претставува активност со која во најголема мера се бават жените и истото има свое влијание врз нивните можности и услови за работа. Оптоварувањето кое жените го преземаат врз себе со обезбедување нега од секаков вид може да им го ограничи пристапот кон услугите поврзани со сексуалното и репродуктивното здравје.

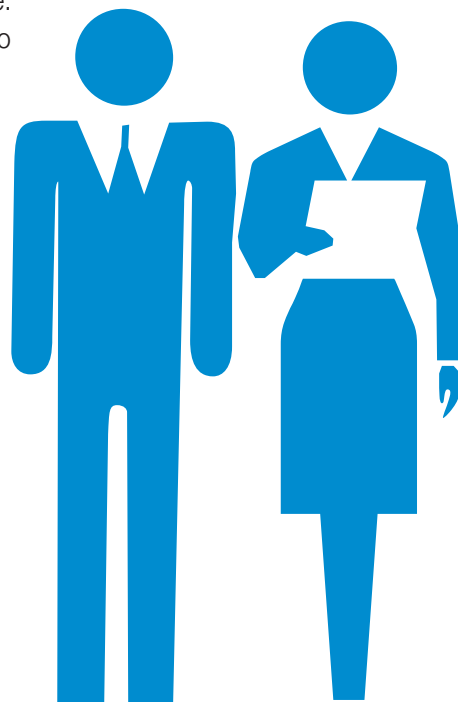
Од своја страна, недостатокот на здравствени услуги поврзани со сексуалното и репродуктивното здравје може да го зголеми работниот товар кај жените во врска со обезбедувањето нега со тоа што ќе го попречи носењето одлуки од нивна страна околу тоа дали, кога, како и колку деца ќе имаат. Земајќи ги предвид придонесите за нега на дете и другите програми за поддршка, како и податокот дека жените ќе продолжат да работат како во формалната, така и во неформалната економија, поддршката за работата поврзана со обезбедување нега

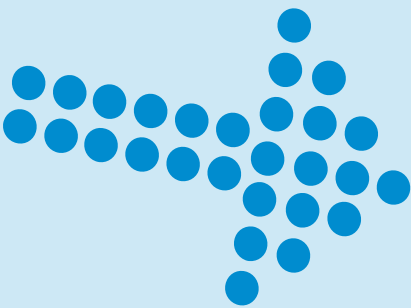
останува од исклучителна важност за економската еманципација на жените, како и за здравјето и благосостојбата на жените и нивните семејства. Покрај поддршката за работата поврзана со обезбедување нега, регулаторните рамки, вклучувајќи ги во нив и политиките и практиките за поддршка и промоција на сеопфатниот пристап до сексуално и репродуктивно здравје и нивните права треба да се прошират како на неформалната, така и на неформалната економија со што ќе им се помогне на жените да добијат пристап до пристојна работа, да го подобрат своето општо здравје и да се стекнат со поголема економска стабилност.

Учеството и раководството на жените во јавниот и политичкиот живот има суштинско значење во справувањето со сиромаштијата и родовата нееднаквост.

Доколку сакаме учеството на жените да претставува трансформативно искуство, нивните гласови треба да се слушнат насекаде во јавниот живот – од домаќинствата до средбите во заедницата и националните парламенти. Потребни се повеќе докази за да се воспостават јасни врски меѓу сексуалното и репродуктивното здравје и ним сродните права од една страна и застапеноста на жените во политичкиот и јавниот живот од друга. Сепак, знаеме дека ставовите кон женската сексуалност имаат свое влијание врз нивното учество во политичкиот и јавниот живот, вклучително и врз нивните политички аспирации и способност да бидат бирани како носители на јавни функции во изборниот процес. Општествените норми кои ги диктираат улогите и задолженијата на жените во домаќинството може да ја ограничат улогата на жените само на репродуктивната сфера и да го намалат времето кое го имаат на располагање за учество во различни активности надвор од домаќинството. Покрај тоа, жените на јавни функции често се предмет на насилство и сексуално вознемирување. Од особена важност е да се справиме со сексуалното насилство како суштински дел од промоцијата на учеството на жените во политичкиот живот и нивното вклучување во градењето на мирот и процесите на реконструкција во пост-конфликтните состојби. Потребно е и да се посвети поголемо внимание на промоцијата на градењето гласачки единици засновани врз феминистички темели и организирањето на почетното ниво во заедницата со цел градење мрежи за зајакнување на индивидуалните и колективните капацитети на жените за учество во политичкиот и јавниот живот.

ИЗЈАВА

на Интер-ресорската советодавна и консултативна група
за еднакви можности за жените и мажите

Интер-ресорската советодавна и консултативна група за еднакви можности за жените и мажите на Република Македонија и Платформата за родова еднаквост ги поздравуваат заложбите на Обединетите Нации за развивање на пост 2015 агендата и дефинирањето на рамката за развој која ќе ги замени Милениумските развојни цели, позната како Одржливи развојни цели со која ќе се одредат приоритетите за економскиот и социјалниот развој, но и за унапредување на животната средина, мирот и безбедноста на следните генерации.

Го поздравуваме предлог текстот за Одржливите развојни цели, подготвен од Отворената работна група на Генералното собрание, во кој се препознаваат и се потврдуваат заложбите за унапредување на родовата еднаквост, зајакнувањето на жените и девојките во сите сфери на општественото живеење, со кој ќе се обезбеди заложба на членките на Обединетите Нации за сеопфатно и ефективно спроведување на Пекиншката платформа за акција. Исто така, изразуваме силна поддршка за реафирмација на принципите за еднаквост, борбата против дискриминацијата, намалувањето на сите форми на нееднаквост, како и почитување и заштита на човековите права во пост-2015 рамката за развој.

Воедно, сакаме да ја поздравиме и поддржиме заложбата на Генералното Собрание за посебната развојна цел (Цел бр. 5 Род) која е насочена кон постигнување на родова еднаквост и зајакнување на сите жени и девојки. Предлозите на Отворената работна група за вградувањето на родовите индикатори во останатите 16 одржливи развојни цели се исклучително важни за постигнување на еднаквоста и благосостојбата во сите сфери на општественото живеење. Собирањето на квалитетни и релевантни податоци, разделени по пол и возраст, географска локација и приход, ќе биде предуслов за ефективно следење на родовите прашања и еднаквоста меѓу мажите и жените во агендата пост-2015 и понатамошниот напредок. Ваквиот пристап, веруваме, ќе обезбеди споредливост на податоците, ефективно следење на родовите прашања и подобрување на транспарентноста и отчетноста на државите.

И покрај досегашните заложби на државите членки на ОН, сметаме дека треба да се продолжи со напорите за унапредување на родовата еднаквост и зајакнување на сите жени и девојки како и приоритизирање на

родовите прашања во сите сфери и сектори на општественото живеење. Ги поттикнуваме земјите членки на ОН и сите релевантни чинители да ги засилат напорите во понатамошна поддршка и унапредување на родовите прашања преку зголемување на фондовите и обезбедување на финансиски средства кои ќе доведат до остварување на поставените цели. Предлагаме, пристапот на земјите членки да биде насочен кон регионалните приоритети преку поддршка на мулти-секторските иницијативи и засилена поддршка на локалните групи.

Особено го поздравуваме и даваме целосна поддршка за вклучувањето на целите за елиминирање на сите форми на дискриминација и насилство врз жените и девојките во јавни и приватни области, вклучувајќи и трговија со луѓе, сексуална и друг вид на експлоатација; усогласување на семејниот со професионалниот живот на жените и мажите; обезбедување на целосно и ефективно учество на жените и еднакви можности за лидерство на сите нивоа на донесување одлуки во политичкиот, економскиот и јавниот живот и обезбедување универзален пристап до сексуално и репродуктивно здравје и репродуктивни права, согласно заложбите за Пекиншката декларација за акција и Програмата за акција на Меѓународната конференција за население и развој и процесите на нивна ревизија.

Имајќи ги предвид националните политики и стратегии чија што цел е унапредување на родовата еднаквост, Република Македонија бележи напредок во законската регулатива за елиминирање на дискриминацијата врз жените и девојките и учеството на жените во процесите на одлучување. Република Македонија, истовремено, ја потврдува својата понатамошна заложба за имплементација на посебната цел за род, особено, елиминација на сите форми на насилство врз жените и девојките, унапредување на економската состојба на жените и подобрување на сексуалното и репродуктивното здравје преку процесите на креирање закони, политики, буџети и преземање акции и мерки.

ИНТЕР-РЕСОРСКА СОВЕТОДАВНА И
КОНСУЛТАТИВНА ГРУПА ЗА ЕДНАКВИ
МОЖНОСТИ НА ЖЕНИТЕ И МАЖИТЕ

ПЛАТФОРМА
ЗА РОДОВА
ЕДНАКВОСТ

X. E. P. A.
Association of experts in reproductive health and family planning

A Member Association of

IPPF
International
Planned Parenthood
Federation
European Network